1940 ий
3
НОЯБРЬ
№ 97 (710)
Акше 5 ыр.

11-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Йошкар-Ола Горком орган

ЖИВОТНОВОДСТВЫМ РАЗВИВАТЛЫМАШТЕ АКТИВНО УЧАСТВОВАТЛАШ

Пытартыш ийлаште колхозлаште общественный животноводство ятыр кушкын. „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" ССР Союз Совнарком ден ВКП(б) ЦК-н пунчалышт чыла партийный, комсомольский, советский, земельный орган-шамычын да нунын руководительыштын пашаштышт боевой программа лийын шога.

Посна комсомольский организаций - шамыч колхозлаште животноводствым развиватлымаште да кормовой бызым ыштымаште начар огыл участвоватленыт. СССР Совнарком ден ВКП(б) ЦК-н пунчалыштым шуктымым пров рялаш рейдым эртарыме. Тиде рейдым эртарыме жапыште партийный организаций-шамычын вуйлатымышт дене республикыштына угычын 580 фермым организоватлыме. Пектубаевский районышто гына 70 фермым организоватлыме.

Но тиде мемнам вимынярат тыпландарен ок керт. Колхозный животноводствым развиватлымаште южо комсомольский организаций-шамыч але пашам пеш шагал ыштеныт, тиде пашам шкеныштын кече едасе пашашт дене кылден огытыл. Теве Килемарский районышто вольыкым контрактоватлымаш ден налмаш планым кӱрлыныт: тӱкан шолдра вольык шотышто планым улыжат 8,5 процентлан, шорыкым налме шотышто — 14,5 процентлан, а сӧснам налме шотышто 20 процентлан гына темыме. Ельсовский районышто тений 9 тылзе жапыште ферма шамычым комплектоватлашлан тӱкан шолдра вольыкым план почеш 450 вуй олмеш 25 вуйым налме, 43 сӧснам да 19 шорыкым велме налме. Оршанский, Мари-Турекский, Косолаповский, Йошкар-Олинский да Юринский районлаштат положений тыгаяк. Нине районлаште вольык налмашым, контрактоватлымашым да ферма - шамычым комплектоватлымашым самотекыш колтеныт.

Животноводствым развиватлыме шотыш о нине районласе комсомольский организаций-шамыч колхозлаште массово - политический пашам шарен огытыл, тиде пашаште шкеныштын инициативыштым ончыкташ тыршен огытыл.

Кушто массово - политический пашам кӱлеш кук шытышкӧ шынаыме, тушто колхозный животноводствым развиватлымашат кӱлеш семын кая. Примерлан, Ново-Торъяльский районышто ик пятидневкыште колхозник-шамыч деч 733 тӱкан шолдра вольыкым, 950 шорыкым, 170 сӧснам да 4.365 вуй тӱрлӧ кайыкым контрактоватлен да налын моштеныт. Тиде районысо „Смычка" ял озанлык артельын председательже И. С. Лебедев йолташ первояк ик тунеҥым да кок шорыкшым контрактоватлен да фермыш ужален. Тудын примержым почеш председательын ӱдыржӧ ден ваче ... Л. Лебедев, В. Иванов вк шорык гыч ужаленыт.

А Кужеверский районышто 786 сӧсна игым да Мари-Турекский районысо „Социализм" колхозышто 90 сӧсна игым разбазарыме. Комсомольский организаций - шамыч нине факт - шамычым ужынат гынат, нимогай мерымат ыштен огытыл.

Кажне колхозласе комсомольский организаций да комсомолец-шамычын почетный да ответственный задачышт — животноводческий ферма-шамычым тӱрыс комплектоватлен шуктымаште, вольыкл н кормым ситышын ямдылымаште, тегылан шокшо вӱтам ыштымаште активно участвоватлаш да вольыкым разбазариватлыше - шамыч ваштареш решительно кучедалаш.

Социалистический трудын геройжо званийым присвоитлымаш

Советский Союзын оборонный куатшым вӧлтен шогышо вооруженийын утыждӱлан тыште шамычын ыштымаште кугу достижений ышыштлан, Федор Васильевич Токаревлан (стрелковый вооружений шотышто), Николай Николаевич Поликарповлан (самолет шотышто), Борис Гаврилович Шпитальныйлан (авиаворужений шотышто), Василий Гаврилович Грабинлан (артиллерий шотышто), Александр Сергеевич Яковлевлан (самолет шотышто), Александр Александрович Микулинлан (авиамотор шотышто), Владимир Яковлевич Климовлан (авиамотор шотышто), Илья Иванович Ивановлан (артиллерий шотышто), Михаил Яковлевич Крупчатниковлан (артиллерий шотышто) социалистический трудын геройжо званийым присвоитлаш да Ленин орден ден „Серп и Молот" шӧртньӧ медальым вручатлаш СССР Верховный Совет Президиум Указым луктын.

Октябрьский планым эртарен темат

Звенигово. Шимшургинский сельсоветысе колхоз-шамыч Октябрь пайремым октябрь тылзыште чодра ямдылыме планым эртарен темымышт дене вашлийыт. Нуво Изи - Какшан чодра ямдылыме сплавной ковторын пумо планжым 25 октябрьлан 119 процентлан теменыт. А „Путь к социализму" колхоз октябрьский планым 153 процентлан темен. Тиде колхоз гыч сельсовет депутат А. Крылов йолташ чодра румаште паша нормым кече еда 200 - 250 процентлан тема. Тудо 4,2 кубометр олмеш 8—11 кубометр чодрам руа.

И. Казаков.

Отличник радам кушкеш

Октябрьын 23 шо идалыкше вашеш Полавурский начальный школысо (Йошкар-Олинский район) туныктышто ден тунемше-шамыч шке умбакыште нылмо сопобязатель твыштым честь дене шукто тонлыт.

Комсомолка Кедрова йолташын туныктымо классыште тунемше-шамыч кокла гыч отличник - шамыч радам шукемын. В. Смирнов, Григорьев да молат отлично тунемаш тӱҥалыныт. Тыгак 2-шо классыште Л. Ласточкина, М. Смирнов, М. Семенова да молат отлично отметка дене гына тунемыт.

Арс. Ешметов.

Ончыл радамышке лектын

„Спартак" колхоз (Моркинский район, Шалинский сельсовет) кодшо ийлаште ял озанлык пашам шуктен толмыште эре шенгелан кодеш ыле. Ожнысо председательым паша гыч коранден, колхоз председательлан В. Егоров йолташым сайлышт. Тудо пашам саемдышаш верч уло вийжым пыштен пижын. Пашаште кугу вашталтыш кояш тӱҥале. Колхозник-шамыч пашам честно ыштат. Тений колхоз пӱтынь ял озанлык пашам жапыштыже ыштен шуктен. „Спартак" колхоз сельсовет кӧргыштӧ ик ончыл колхозлан шоталтеш. Таче кечылан государстввылан сдатлышаш планым колхоз тӱрыс темен. Кызытам шийын пытарыме.

Колхозный производстышто комсомолец-шамыч Т. Белкина, У. Петрова, З. Иванова, К. Белкина да молат примерым ончыктен, паша нормым эртарен темат.

З. Кушаков.

Бурят-Монгольский Государственный музыкально-драматический театрым Ленин орден дене наградитлыме нерген

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Бурят-монгольский музыкально - драматический искусствым развиватлымаште кугу сеҥымашыже-шамычлан Бурят-Монгольский Государственный музыкально-драматический театрым Ленин орден дене наградитлаш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель **М. КАЛИНИН.**

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва, Кремль. 1940 ий 31 октябрь.

Бурят-Монгольский АССР-ын калык артистше Г. Ц. Цыденжаповлан СССР калык артист званийым присвоитлыме нерген

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМЫН

УКАЗШЕ

Театральный ден музыкальный культурым развиватлымаште кугу заслугыжо - шамычлан Бурят-Монгольский АССР-ын калык артистше, Бурят - Монгольский музыкально - драматический театрын художественный руководительже—Гомбо Цыденжапович Цыденжаповлан СССР калык артист званийым присвоитлаш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель **М. КАЛИНИН.**

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва, Кремль. 1940 ий 31 октябрь.

Бурят-Монгольский искусство декадын участникше-шамычым наградитлымаш

Бурят-монгольский театральный ден музыкальный искусствым развиватлымаште кугу заслугыштлан СССР Верховный Совет Президиумын Указше дене наградитлыме:

Ленин орден дене—Бурят-Монгольский АССР-ын калык артистше, Бурят-Монгольский Государственный музыкально-драматический театрын художественный руководительже—Гомбо Цыденжапович Цыденжаповым.

Трудовое Красное Знамя орден ден 10 еҥым наградитлыме. Нунын коклаште: Бурят-Монгольский АССР-ын калык артистше, драматург-режиссер — Намжил Гармаевич Балдано; Бурят - Монгольский АССР-ын заслуженный артисткыже, Бурят-Монгольский Государственный музыкально - драматический театрын артисткыже—Найдан Дашинамжиловна Гецдунова; Бурят-Монгольский Государственный музыкально - драматический театрын артисткыже—Надежда Казаковна Петрова да молат.

„Знак почета" орден дене 18 еҥым наградитлыме.

„За трудовое отличие" медаль дене 37 еҥым наградитлыме.

Театральный ден музыкальный искусствым развиватлымаште кугу заслугыштлан бурят-монгольский искусство декадын ятыр участникше - шамычлан РСФСР Верховный Совет Президиумын Указше дене почетный званий-шамычым присвоитлыме. РСФСР искусствын заслуженный деятельже званийым 2 еҥлан, РСФСР-ын заслуженный артистше званийым 5 еҥлан присвоитлыме.

(ТАСС).

70

Конференцийын решенийжым обсуждатлыште

23 октябрьыште Изи-Какшан чодра ямдылыме спланой контора (Звениговский район) пеленсе комсомольский организацийын погынымашыже эртыш. Погынымаште ВЛКСМ XVI областной ден районный конференцийын решенийыштым обсуждатлыш. Тидын мöнгö ятыр комсомолец-шамыч комсомольский организацийын вачар пашажым критиковатлен выступатлышт. Выступатлыше-шамыч утларакшым комсомольский организацийын пашам перестроитлыдымыжым, несоюзный молодежь дене пашам йöршеш ыштыдымыжым ончыктышт. Комсомольский организацийын секретарьже И. Киртаев йолташ самырык пашазе-шамыч коклаште пашам ок ыште. Садланак комсомолец-шамыч порученийым огыт иметле. Нуно шкеныштын идейно-политический шиачымашыштым начар вöлтен толыт. Улыжат кок комсомолец гына ВКП(б) историйын октябрьский период деч варасе пашажым тунемыныт, а молышт—1—2 главам веле.

Погынымаш комсомольский пашам решительно саемдаш требоватлыш.

И. Казаков.

ПРИМЕРЫМ ОНЧЫКТАТ

Отчетно-сайлымаш погынымаш деч вара „Изи Какшан" колхоз (Коминский сельсовет, Йошкар-Олинский район) пеленсе первичный комсомольский организацийын пашаже тÿнгычак вашталтын да саемын. Колхозышто комсомолец-шамыч керек могай пашаштат примерный да дисциплинированный улыт.

Теве комсомолка Красина Анна 4 ий годсек ушкал фермыште пашам ышта. Тиде жапыште тудо шуко презым сай ончен куштен. Тений кажне ушкал деч 8 тылзе жапыште 1.110 литр гыч шöрым лÿштен налын. Тудо шке шинчымашыжым кажне кечын вöлташ тыршa, газетым, журналым, тÿрлö книгам лудеш.

Комсомольский организацийын инициативыж дене шукерте огыл колхозышто осовиахимовский организацийым организоватлыме. Тушто членлан 17 еҥ шога. Йошкар Армий гыч демобилизоватлалт толшо А.Караваев вуйлатыме дене осовиахимовский организаций шке пашажым сай ышташ тÿҥалын.

Н. Янсонов,
комсомольский комитетын секретарьже.

Пашам моштен организоватлен

Русско-Кугунурский сельский исполкомын депутатше (Куженерский район) комсомолец И. Е. Ефамов йолташ „Пиштер" колхозышто бригадирлан ышта. Тудын колхозышто пашам моштен организоватлымыжлан кöра тиде колхоз керек могай озаҥлык пашаштат эре ончылно шога. Ефимов йолташ колхозник ден колхозница-шамычын ыштымe пашаштым кеч кунамат жапыштыже учетыш налеш.

Садланак колхозник-шамыч чыла пашаштат нормым эртарен темат. Кылта кырымаште машинист К. Иванов, тугак Т. Петрова, М. Иванова, В. Иванова, А. Никонова паша нормым эреак 110 процентлан темен толыт.

Ефимов йолташ каныме жапыште колхозник-шамыч коклаште газетым йÿкын лудеш, чыла ял озаҥлык пашаштат активный участвоватла.

С. Петров.

Комсомолец-шамычын чапле примерышт

Коротенский „Красный бондарь" промартель пытартыш жапыште замечательный стахановец-шамычым куштен. Промкооператор системыште тиде артель кокымшо верым налын. Производствын вуйлатышыже М. Шавин да активный производственник комсомолец Н. Курицын йолташ-шамыч промкооперацийын „отличник значокшым" налыныт. Шукерте огыл тудын коклаште шукерте ... шеш социалистический соревнованийын инициатырышт Е. Иванов, Воробьев да Н. Курицын йолташ-шамыч пытартыш пел ийыште паша нормым 161—226 процент марте темен толыт. Нине йолташ-шамычым артельын почетный онгашкыже пуртымо.

„Красный бондарь" промартель сентябрьский планым 135,8 процентлан темен, а октябрьский планым тиддечат утла. Комсомолец Н. Курицын, Е. Иванов октябрьский планым 170—214 процент марте теменыт. Первый верым Курицын йолташ налын шога.

Промартельыште социалистический соревнований ден стахановский движений кумдан шарыме дене тенийсе пелияш производственный планым эртарен темыме. Артельын комсомолец-стахановецше-шамыч, Октябрь пайрем вашеш ...

Ем. Моисеев.

Кажне комсомолецым пашашке шупшын мошташ кÿлеш

Сентябрь тылзын лийше отчетно-сайлымаш погынымаште „Тумер" колхоз (Моркинский район, Кумужъяльский сельсовет) пеленсе первичный комсомольский организацийын секретарьжылан мыйым сайлышт. Комсомольский организаций йол ÿмбак шогалташ мый уло кумылем дене пижым, чыла комсомолец-шамычым тиде пашашке мобилизоватлышым.

Кызыт мемнан организацийыште 8 комсомолец шотлалтеш. Ончыл колхозный молодежь кокла гыч шукерте огыл 3 еҥым комсомол радамыш пуртымо. Нунын коклаште — тракторист-стахановец Г. Сиразутдинов йолташ. Тудо СТЗ „НАТИ" трактор дене кыралмаште сменный нормым эре 150—200 процентлан темен.

Каласаш кÿлеш: рвезе, ÿдыр-шамычым але комсомол радамыш ситышын шупшын шогымо огыл.

Комсомольский организацийын пашажым саемдашлан пырдыж газета да комсомольский погынымаште лийше критика ден самокритика кугун полшенет. Комсомольский организацийын пырдыж газетше тылзылан кок гана лектеш.

Теве 8 октябрьыште лекше номерыште „Бригадир Ласточкин подылаш йöратa" вуймутан заметка ыле. Ме комсомольский погынымашеш Г. Ласточкин йолташ нерген вопросым шындышна да чот тыга критиковатлен нална. Ласточкин йолташ кызыт шкенжын поведенийжым тöрлатен. Керек могай пашаштат тудын бригадыже кызыт ик эн ончыл бригадылан шотлалтеш.

Погынымашке йÿшö вуя миен, погынымашым кÿрлаш тöчышö комсомолец К. Ахметов нергенат посна вопросым шындыме да комсомольский погынымаш дене тудлан выговорым пумо.

Кызыт чыла комсомолец-шамыч Октябрь пайрем вашеш социалистический соревнованийым ушеныт, кылта шиймашге паша нормым кажне кечын эртарен темат.

Колхоз пелен драматический кружокым организоватлыме. Тушто 19 еҥ участвоватла. Октябрь пайрем кечылан драмкружок „Пограничник - шамыч" пьесым ямдыла.

Талукат пелэ жапыште мемнан комсомольский организацийыш полыш пуаш райкомол гыч ик еңат толын огыл. Комсомольский организацийын пашажым эше утларак саемдашлан райкомол деч полыш лийшаш.

И. Березин,
„Тумер" колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже.

ОНЧЫЛ ЗВЕНО

„Йошкар пеледыш" колхозын членже-шамыч (Сотнурский район) Октябрь пайрем вашеш социалистический соревнованийыш ушнен, кылта шиймаште паша нормым эртарен темат. Комсомолка Е. Фалипова йолташын звеножо кылта шиймаште паша нормым 120 процент марте тема. Тыгак А. Герасимова йолташын вуйлатыме звеножо ончыл радамыште улеш. Пайрем кечылан колхоз кылтам шийын пытара.

И. Иванов.

ЙОЧА БЕЗНАДЗОРНОСТЬ ВАШТАРЕШ КУЧЕДАЛМАН

Капиталистический эллласе шемер-шамычын йочашт пеш начар условийыште кушкыт да воспитыватлалтыт. Нунын ачашт-авашт кече еда паша деч посна кодына. Йочана-шамычым шужыкташ перна манын ойгырен илат, нунын илышыштышт ончыкылыклан пеҥгыде ÿшанлык уке. Садланак вет капиталистический элласе шемер-шамыч шке йочаштлан кÿлеш воспитанийым пуэн огыт керт. Царский Российысе шемер йоча-шамычат тыгай йöсö условийыште кушкыныт.

Мемнан советский эллан йоча-шамыч сталинский эпохысо чапле условийыште кушкыт да воспитыватлалтыт. Кажне советский ача ден авалан йочам воспитатлаш чыла условийым пумо, вукым курымлан паша дене обеспечиватлыме.

Йоча-шамычын эн йöратыме другышт Иосиф Виссарионович Сталин йолташ нувылан кажне кечын кугу вниманийым ойыра. Шуко йочан ава-шамыч правительство деч кугу полышым налыт.

Туге гынат, посна ача-авашамыч „мыйын йоча чыла шотыштат тичмашын обеспечитлыме, ынде мый дечем нимат ок кÿл", манын шоват. Йочан поведенийжым эскерымаш деч йöршеш кораҥгыт, тудым безнадзорно коштыктат. Тыгай факт-шамычым Йошкар-Олаште кажне кечын ужаш лиеш.

Шукерте огыл Карл Маркс уремыште йоча-шамыч тÿшкан модыт ыле. Нунын деч тора огыл 8—9 ияш йоча нецензурный мут дене туманлен шога. Ме йолташ дене тудын верген палаш тыршышна. Но тудо мыланна кум пачашан мут дене вашмутым пуэн, йылмым луктын ончыктыш да куржын колтыш. Икмыняр кече гыч тиде йочам 5 номеран школышто вашлийна. Тудым учитель-шамыч авырен шогалын, тудын кÿлдымаш пашам ыштымыже верген ойлат. Тыгай привычкым кудалташ йодыт. Мый тудым палышым: Геня Новоселов улмаш.

Геня хулиганский паша дене занималалымашке шумашке кö титакан? Вигак каласыман, тудын аваже— Новоселова Мария. Новоселова йолташ эргыжын кушто, кузе коштмыжым, кöн дене модмыжым нимынярат ок эскере.

Тыгак Стародубцев йолташат шке йочаже-шамычын поведенийыштым ок ончо. 1938 ийыште 7 ияш Борис эргыже автомашина йÿмке логалын да тылзе утла больницаште сусыр киен. Тений шукерте огыл адак 14 ияш Шура ÿдыржö автомобиль йÿмак логалын, школыш тунемаш коштын кертын огыл. Стародубцев йолташ йоча-шамычшым эскерен толеш ыле гын, нине случай-шамыч огыт лий ыле.

Мыйын вич йочам уло, кажныже шке семыже жапым эртара. 9 ияш Леонард эргым школа гыч толеш да кок кум шагат тÿрö модын коштеш. Но тудо йодде нигушкат ок кай. 8 ияш Женя чÿчкыдын сÿретла, иле шовыч ластыкеш тÿрым тÿрла, урга. 7 ияш Эдуард йоча сад гыч толеш да вигак книгам лудаш йодеш. Тудо книга лудмашым, йомакым пешак йöрата. Тыге нунын жапыштым моштен эртарымаште ача ден ава эреак полшен толман. Тидын дене ме йоча-шамычын шонымыштым шуктен толмашке полшена.

Безнадзорность ваштареш кучедалмаште ача ава, внешкольный учреждений-шамыч кугу полышым пуат. Но Йошкар-Олаште внешкольный учреждений-шамыч йоча-шамыч коклаште воспитательный пашам кÿлеш семын организоватлен огытыл. Пионер пöртыштö кенеж жапыште тÿрлö кружок-шамыч пашам ыштат. А кызыт кружок-шамыч паша ыштымашым чарненыт. Йоча технический станцийыштат тыгак.

Безнадзорность ваштареш кучедалмаште домоуправлений-шамычат кугун полшышаш улыт. Йоча-шамычлан посна уголокым, кыдежым ойырен, нунын дене воспитательный пашам вияҥдыман. Но тиде шукыж годым ок ыштылт. Йошкар Оласе кок 24 квартиран пöртыштö йоча-шамыч ятыр улыт Нунылан жапым веселан эртарашышт верым пумо огыл. Садланак вет нуно шке жапыштым кÿлеш семын эртарен огыт мошто, кÿлдымаш пашам ыштылыт.

Мемнан задачына: безнадзорностьым пытарышаш верч уло вийым пыштен пижман. Чыла общественность тиде пашашке кугу вниманийым ойырышаш.

А. Рочкин.

Сплошной грамотность верч

Косолаповский районышто 419 неграмотный да 524 малограмотный шотлалтеш. Нунын кокла гыч кызыт 876 еҥже тунемаш тӱҥалын.

Косолаповский РОНО неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктымаш пашашке тунемме ий тӱҥалмеке пиже. Комсомольский организаций - шамыч полшымо дене РОНО кажне сельсовет еда внештатный инспектор - шамычым да посна колхозлашке культармеец-шамычым ойырен.

Ятыр внештатный инспектор ден культармеец - шамыч тиде пашашке уло кумылышт дене пижыч, пашам первый кече гычак сайын ышташ тӱҥальыч. Куршаковский сельсоветысе внештатный инспектор Решетов малограмотный ден неграмотный-шамычым туныктымашке колхозласе комсомолец - шамыч кокла гыч культармеец-шамычым мобилизоватлыш. 1 октябрь гыч тиде сельсоветысе колхозлаште чыла неграмотный ден малограмотный - шамычым туныкташ тӱҥалме.

Елеевский сельсоветысе внештатный инспектор Борисов йолташ да „Чевер ӱжара" ден „Тумер" колхозласе культармеец Созонов ден Нагорских йолташ шамыч кугу еҥ - шамычым туныктымо пашаште примерым ончыктат.

Но южо сельсоветласе внештатный инспектор-шамыч, комсомольский организаций-шамыч тиде пашашке кӱлеш семын пижын огытыл. Культармеец - шамычым кызыт мартеат мобилизоватлыме огыл.

Теве Б.-Руяльский сельсоветышке Косолаповский РОНО учительница Патрушева йолташым кугу еҥ-шамычым туныктымаш пашаште внештатный инструкторлан шогалтыш. Патрушева йолташ тиде пашашке уло вийым пыштен пижшаш олмеш, кугу еҥ-шамыч коклаште малограмотный ден неграмотный-шамычым туныктымаш пашам организоватлаш йӧршынак отказатлыш. Садланак Б.-Руяльский сельсоветыште неграмотный да малограмотный - шамыч дене кызыт мартеат ик занятийымат эртарыме огыл.

Районысо комсомольский организаций - шамычын задачышт—кугу еҥ - шамыч коклаште неграмотный ден малограмотный - шамычым туныктымо пашаште активно участвоватлаш, 1940—41 тунемме ийыште районым сплошной грамотностян районыш савыраш.

С. Егоров,
Косолаповский районысо кугу еҥ-шамычым туныктымаш паша дене инспектор.

Кугуеҥ-шамычым туныктымаш пашам эреак вуйлатыман

Коммунистический партий ден Советский правительство неграмотный ден малограмотный - шамычым туныктымашке кугу вниманийым ойырат, нуным туныктен шуктышаш верч чыла условийым ыштеныт. Но посна РОНО ден ГорОНО вуйлатыше - шамыч тиде пашам кӱлеш семын вуйлатен огыт шого.

Йошкар - Ола ГорОНО вуйлатыше П. Дмитриев йолташ ден инструктор Киселева йолташ кугуеҥ-шамычым туныктымо пашаште тений нимомат ыштен огытыл. Тидым шукерте огыл лийше совещаний пеш раш ончыктыш.

Тыгак кугуеҥ-шамычым туныктымо пашашке Йошкар-Оласе школа директор, сельком председатель, уличный комитет - шамычын председательышт да учреждений руководитель-шамычат ик ой дене пижын огытыл. Тиде пашам кызыт 5-ше ден 6-шо номеран школлаште гына тӱҥалме, а 7-ше ден 9-ше номеран школа-шамыч нимомат огыт ыште. Моло школа-шамыч гын кум ий гоч неграмотный ден малограмотный-шамычым шотлен жапым эртарат.

Хлебопекарньыште 47 еҥ, кокеш местком пелен 44 еҥ (ответственный Васильева), кӱртньӧ корно ставцийпелен 58 еҥ (ответственный Жарков), 4-ше строительный участка пелен 50 еҥ (ответственный Филимонов) да моло вереат неграмотный ден малограмотный - шамычым туныкташ тӱҥалме огыл. Тыгак союзшамыч обкомын председательыштат: Игнатичева (госторговля), Шамаков (строитель-шамыч союз), Чумаров (медсантруд) кугуеҥ-шамычым туныктымо пашаште тений нимомат ыштен огытыл.

Богданова йолташ 12 ий гоч больницыште санитаркылан ышта гынат, алят лудын возен ок мошто. А Чумаров йолташ: „Ме кодшо ийыште кугуеҥ - шамычым туныктен улына, тений гын, врач-шамыч кечыште 7 шагат утла пашам ыштат, сестра-шамыч кум смена дене ыштат — тунемдыме-шамычым туныкташ огыт ярсе" манын оправдатлалташ тырша.

Неграмотный ден малограмотный-шамычым туныкташлан Йошкар - Олинский горкомол кызыт 320 комсомолецым ойырен. Культармеец - шамычлан полшаш кажне школышто методист-шамыч улыт. Комсомолец-шамыч тиде пашам честь дене шуктышаш улыт, ойырен пумо неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктен шуктышаш верч комсомольский задор дене пашам ыштыман.

Н. Тойшева.

Сылне йоча литературым вучена

Илыш эре ончык кайме дене пырля мемнан пиалан йоча-шамычнат кушкыт, коммунистический духеш воспитыватлалтыт. Тӱрлӧ сылне литературым, газетым, журналым лудын, шкеныштын шинчымашыштым, кругозорыштым шараш тыршат. Нуно у да у сылне литературым йодыт. А мемнан писатель, поэт да драматург-шамычна йоча-шамычлан але книгам шагал пуэныт, нуын йодмыштым огыт шукто.

Йоча литературым лукмо шотышто Маргизат але кӱлеш семын шоналтен огыл, да тиде пашам комсомолат конкретно ок вуйлате. Тыгак марий писатель-шамычын Оргкомитетат йоча литература нерген йӧршынак монден. ВЛКСМ ЦК Х пленум дене вара шуко жап эртен гынат, йоча литературым создатлымаште нимынярат ваштылтын лийын огыл. А тидын нерген шоналташ шукертак жап ыле.

Йоча литература шотышто марий поэт - шамычлан Казаков Миклай тӱҥалтышым ыштен пуэн ыле, но тӱҥалтышым умбаке шарыме огыл. Мемнан поэт ден писатель-шамычын шӱмышт йоча-шамыч дек чот кыдо, ок корнито, йоча-шамычын илышыштым, пашаштым, тунеммашыштым шагал палат. Садланак вет нуно, поэт-шамыч, шукыж годым „Эх, Микал, ох, Микал, шӱмеш пижын вес Микал..". нерген гына возгалат. Мемнан пеледалтше илышнам, пашанам келгын сӱретлен, мастарын ончыктен пуаш шагал тыршат.

Йоча-шамыч сылнын возымо ойлымашым, стихым, пьесым да муро-шамычым вучат. Нунын вучымыштым, йодмыштым шукташлан лийын, чыла писатель, поэт, драматург, композитор, педагог, да научный пашаеҥ-шамычын, пӱтынь общественностьын вниманийыштым йоча литературым создатлымашке йӧршынак савыраш кӱлеш.

Писатель, поэт-шамычын почетный задачышт — мемнан пиалан йоча-шамычналан келшыше, илышым сайын сӱретлен ончыктышо сылне литературым пуаш.

Арс. Ешметов.
Йошкар-Олинский район, Полавурский начальный школын учительже.

Колхозный библиотека

Ронгинский район, Руя-Солинский сельсоветысе „Вторая пятилетка" колхоз правлений библиотекым почашлан окса средствам ойырен ыле. Тиде ойырымо средства дене шукерте огыл 64 тӱрлӧ у книгам налме да библиотекым почмо. Библиотекарьлан комсомолка Чулкова йолташым ойырымо. Колхозник-шамыч кугу интерес дене книга-шамычым налын лудыт.

Н. Баранов.

Животноводство пашашке кӱлеш вниманийым ойыраш

Ново-Тор'яльский районысо ончыл колхоз-шамыч Юринский районысо „Красное знамя" колхозын обращенийжым обсуждатлымеке, социалистический животноводствым эше утларак шараш, угыч организоватлыме ферма - шамычым тӱрыс комплектоватлаш, вольыклан кормым ситышын ямдылаш да телылан шокшо вӱтам ышташ вияҥ пижыч.

Кузнецовский сельсоветысе „Трактор" колхоз общественный животноводствым развиватлымаште ятыр сеҥымашым ыштен. Кызыт тиде колхозышто молочно-товарный, свиноводческий да птицеводческий ферма-шамыч улыт. Нуным план почеш тӱрыс комплектоватлыме. Ферма-шамычым вуйлатыше Я. И. Иванов йолташын инициативыж дене вольыклан шокшо вӱтам, 30 тонн силосым, 500 центнер олык шудым, клеверым ситышынак ямдылыме.

„Ушемнур" ден „Пеледыш" колхозлаште нылферма гыч организоватлыме. Тиде колхозласе ферма-шамычымат тӱрыс комплектоватлыме. Шокшо вӱта ямде, кормат ситышын уло.

Но ятыр колхоз-шамыч животноводство пашашке кӱлеш семын пижын огытыл. Теве Токтар - Солинский сельсоветысе „Шемер" колхозын МТФ-ыште 11 вуй ушкал ок сите. Тиде колхозышто фермым комплектовален шуктышаш верч начар кучедалыт. Колхозница А. Долгушина свиноводческий ферма гыч сӧсна игым шолыштын ужален гынат, колхоз председатель Шишкин йолташ нимогай мерымат ыштен огыл.

Сталин лӱмеш колхозышто вольыклан шокшо вӱтам, кормым ситышын ямдылыме огыл. Колхозник-шамыч контрактоватлыме вольыкыштым пазарыш луктын ужалат. Токтар-Солинский сельсовет председатель Торощин йолташ тыгай положенийым пален гынат, нимогай мерымат ыштен огыл. Общественный животноводствым развиватлымашке вниманийым ок ойыро.

Ончыкыжо общественный животноводствым шарымаш пашаште вине колхозласе комсомольский организаций-шамычлан решительно кучедалман.

Макс. Веденькин.

Уто вольыкым фермылан пуат

Шукерте огыл „1 март" колхоз (Ронгинский район, Руя-Солинский сельсовет) член-шамычын погынымашышт эртыш. Туштo „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч верч" СССР Совнарком ден ВКП(б) ЦК-н 1939 ий 8 июльысо пунчалыштым шуктен шуаш нерген ВКП(б) Маробком бюро ден Марийский АССР Совнаркомын 1940 ий 17 октябрьыште лукмо пунчалым обсуждатлышт. Колхозный фермыште улшо ситыдымаш шамычым кӱчык жапыште тӧрлаташ, фермым комплектовален шукташ манын пунчалым луктыч.

Кызыт колхозник-шамыч шке уто вольыкыштым фермылан пуат. Теве А. Рыбаков, С. Иванов, Е. Семенов да молат ик шорык да 3 чыве гыч фермылан пуаш келшыт.

Н. Иванов.

13 йодмаш пурен

Мари-Турекский районысо колхоз-шамыч 1941 ийысе Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлаш правам налшаш верч чот тыршат.

Тений „Самолет" колхоз 6 гектар площадьыште кажне гектар гыч уржам 27 центнер дене, тыгак кокияш шыдаҥым 27 центнер дене налын. Ныл ий жапыште кокла шот дене гектар гыч 16 центнер пырчан шурным налын.

1941 ийысе Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлашлан кандидатым пурташ кызыт Мари-Турекский райзошко 13 колхоз йодмашым пуэн.

А. Сергеев.

Сортавала ола. Пурлаште Карело-финский „Калевалы" калык эпосын геройжо Вяйнемейненлан ыштыме памятник.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Англо-германский война

Германский увертарымаш-шамыч

Берлин, 1 ноябрь. Верховный командований увертара: „Тенгече метеорологический условий поснак сай огыл улмылан лийын, англичанин авиаций йöршеш действоватлен огыл. Мемнан самолет-шамыч ожнысо гаяк Лондоным да Южный, Центральный, Западный Английысе военный шогышто важный об'ект-шамычым бомбардироватлевыт. Бирмингамыште да Бристольын южный предместьыштыже важный военный завод-шамычым успешно бомбардироватлыме. Лондон деч западыштыла боеприпас оптымо склад лашке налетым ыштыме годым южо складше пудешталтын. Бомбардироватлыме дене поезд шаланен. Английский аэродром лашке налетым ыштыме годым бомба-шамыч ангарлашке, склад ден уб жилищылашке логалыныт. Мемнан летчик-шамыч бреющий полет годым ик аэродромышто улшо икмыняр английский самолетым пулемет дене лўйка еныт да нуным локтылыныт. Ирландия деч западыштырак мемнан авиаций 6 тўжем наре регистровый брутто-тонн тоннажан английский транспортный судным вўд йымак волтен колтен. Английын юго-восточный побережьеже дене неприятельский судно-шамыч караваным покген колтымо. Тидын годым икмыняр бомба тура логалын, ик судно чот тўрын лийын да кайымым чарнен шогалын. Норвегийын западный побережьеже ўмбалне лийше воздушный бойышто кок неприятельский самолетым волтен шумо. Германский авиацийын йомдарымашыже лийын огыл".

Берлин, 1 ноябрь. Германский информационный бюро тыге увертара: тенгече Английын южный побережьештыже улшо ик олаште вокзал лишан бомба пудешталтме дене икмыняр пакгауз йўлен. Пожар вашке мо о об'ектлашке шарлен. Тыгак Бирмингам лишне улшо аэродромым бомбардироватлыме, аэродромышто икмыняр ангар ден зданий-шамыч локтылалтыныт.

Лондонышто бомбардироватлыме дене пожар да Сити районышто пудешталтмаш-шамыч лиеденыт. Олан юго-западный ужашыштыже ик кугу з водын сооружений же-шамыч чот локтылалтыныт. Лондон деч северыштырак улшо аэродромыш бреющий полет гыч шуко бомбым кудалтыме ыле. 30 нареi неприятельский самолетым строй гыч лукмо манын пологатлаш лиеш.

Английский увертарымаш-шамыч

Лондон, 1 ноябрь. Официально тыге увертарлен: 1 ноябрь вашеш йўдым Англия ўмбалне неприятельский авиацийын действийже угыч шагалемын. Угаракшым Восточный Английыште, Лондон районышто да элын центрысе ик олаштыже икмыняр бомбым кудалтыме ыле. Энгек кугу лийын огыл, колышо ден сусыргышо шуко огыл. германский самолет-шамыч элын тўрлö пунктлаштыже налетым ыштевыт, туге гынат материальный энгек кугу лийын огыл.

Йўдым неприятельский самолет-шамыч элын южо районла кыже бомба-шамычым кудалтевыт.

31 октябрь вашеш йўдым английский авиаций Германийын оккупироватлыме Филиссинген, Антверпен порт-шамычым да Эмден германский портым бомбардироватлен. Вальхарен ш ыуко бомбым кудалтыме ыле, тыште кугу пожар лийын.

Лондон, 1 ноябрь. (ТАСС). Рейтер агентство увертара: тенгече кечывал марте германский авиаций активностьшым кугун ончыктен огыл. Кечывал деч вара

Американский увертарымаш-шамыч

Нью-Йорк, 1 ноябрь. Ассошиэйтед Пресс агентствын увертарымыж почеш пале: 30 октябрьыште итальянский подводный пуш Гибралтарский гаваньыш пурымыжым аралыше металлический подвод ыле сеть-шамычым гытарен да шкеже шылын. Локтылалтше сетым тöрлатыме. Тенгече эрдене эрак Гибралтар гыч военный кораблъ ден самолет-шамычын конвоироватлымышт дене 63 торговый судно лектын.

Нью-Йорк, 1 ноябрь. Юнайтед Пресс агентствын увертарымыж почеш пале, Менчета испанский агентство увертара: Ла Линеа лишне серыште торпеда-шамыч ден катерым комбинироватлыме гай форман судным мумо. Суднын кужытшо 10 фут. Судно рулевой управленийым, пропеллерым, тормозым, бензиновый моторым (тудо судно мумо годым але действоватлен) ым тла. Судно ик енглан шинчаш лиймын. Тиде, очыни, виктарен каймон торпеда манын, наблюдатель-шамыч шотлат.

ОСВОД-ын икымше республиканский конференцийже

27 октябрьыште Козмодемьянск олаште ОСВОД-ын икымше республиканский конференцийже эртыш. Конференцийышке сайлыме делегат-шамыч кокла гыч 90 процентше толын. Конференций Марийский республикысе ОСВОД начальник Пустоветова йолташын отчетшым колышто.

Марийский республикысе ОСВОД 1937 ий годсек существоватла. Но 1939 ийын кокымшо пелыже марте ОСВОД-ын пашаже нимат койын огыл. Тудын ожнысо начальникше Калинин йолташ ОСВОД-ын пашажым республикыште йöршын развалитлен. Районный да первичный осводовский организаций-шамыч нимогай пашамат ыштен огытыл. Калинин йолташ ОСВОД пашалан колтымо государственный средствам кушко шонен тушко шалатылын, шке служебный положенийжым шкенжын корыстный цельжылан использоватлен, ОСВОД-ын Центральный Советышкыже шояк информаций-шамычым колтылын. Тиде причина-шамычлан лийынак Звениговский, Горно Марийский, Юринский район-ла, Йошкар Ола городской водоспасательный станций-шамыч 1940 ийын тўҥалтышыже марте пенгыдем кертын огытыл. Садланак Калининым паша гыч корангдыме.

1939 ий шыжым да 1940 ийын тўҥалтышыште ОСВОД-ын пашаштыже вашталтыш лийын, первичный организаций-шамыч пенгыдемдалтыныт, нунын членышт шукемыныт. Кызыт ОСВОД-ын 93 первичный организацийлан тыже 1.843 член шотлалтеш.

Чыла районласе водоспасательный станций-шамыч катер, шлюпка, кўлыштö утарашлан моло кўлеш прибор дене икмыняр обеспечиватлыме улыт.

ОСВОД шке членже-шамыч кокла гыч мемнан Военно Морской Флотлан тений ятыр чапле кадрым пуэн. Водолаз шамыч Абросимов, Давыдов, Скворцов кызыт военно-морской школышто тунемыт да Марийский ОСВОД-лан таум ыштен пиьмам возат.

ОСВОД-ын пашаштыже але сита ымашат уло. ОСВОД пашаеҥ-шамыч коклаште СССР Верховный Совет Президиумын 1940 ий 26-шо июньысо Указшым начарын реализироватлат. Садланак пашаеҥ-шамыч коклаште паша дисциплиным нарушатлыме 7 случай лийын.

Конференций Марийский ОСВОД-ын пашажым саемдашлан кўлеш решенийым приниматлыш да ончыкыжо пашам ышташлан корным ончыктен пуыш.

Ем. Моисеев.

ФИЗКУЛЬТУРА ДЕН СПОРТ

Физкультурный пашашке чыла комсомольский массым шупшаш

27 октябрьыште ВЛКСМ Оршанский райкомын 2-шо пленумжо эртыш. Тыште первичный комсомольский организаций-шамычын секретарьышт участвоватлышт.

Пленум районышто военно-физкультурный пашан состоянийже нерген ВЛКСМ райком пелессе военно физкультурный паша дене комиссийын председательже Г. Е. Загайнов йолташын докладшым колышто.

Загайнов йолташ докладлан начар ямдылалтын, садлан кўлеш факт-шамычым пуэн ыш керт. Садланак пленумат организоватлын огыл эртыш. Пленумышко 74 первичный комсомольский организаций гыч улыжат 14 секретарь гына толын, а ВЛКСМ райком пленумын 31 членже гыч 19 член веле толын. Тидланак пленумышто критика ден самокритика кўлеш кўкшытыштö ыш лий, пренийыште улыжат 6 еҥ веле выступатлыш.

Пленум член Е. И. Мальцева йолташ выступленийыштыже раш ончыктыш: комсомольский актив военно физкультурный пашаште пеш начарын участвоватла, нунын кокла гыч физкультурный коллективыште ик тат членлан ок шого, соревнованийлаште огыт участвоватле, спортплощадкыште, стадионышто пеш шуэн гына лиедат.

Пленум ВЛКСМ ЦК да ВЛКСМ обкомын комсомольский активым физический воспитатлымаш нерген решенийышт основеш районный комсомольский организацийын пашажым перестроитлаш решенийым лукто.

Оборонно-физкультурный пашам шарлымаште эреак действоватлыше комиссий член шамычым, районысо комсомольский активын задачышт—тиде решенийым илышыш пурташ, паша кузе каймым эреак контролироватлаш, физкультура ден спорт пашаште личный примерым ончыктен, тиде пашашке чыла комсомольский массым шупшаш, Йошкар Армийын XXIII идалыкшылан шуко у ГТО значкист-шамычым ямдылаш.

И. Метовиков,

ВЛКСМ обкомын военно-физкультурный отделжын вуйлатыше.

Теле физкультурный сезонлан ямдылалтыт

Параньгинский район Куракинский средний школышто физкультурный руководитель Акматханов йолташ тунемше-шамыч коклаште ГТО значоклан нормым сдатлымашым сай организоватлен. Кеҥежымсе нормым 75 тунемше сдатлен. Нунын кокла гыч Н. Иванов кўкшытым 1 метр да 35 сантиметр, кужытым 4 метрат 50 сантиметрым тöрштен, И. Гребнев гранатым 44 метр тораш кудалтен, П. Данилов 1000 метр дистанцийым 3 минут жапыште куржын. Нуно чыланат комсомолец улыт. Моло тунемше-шамыч гычат ятырже сай показательым ончыктеныт.

Кызыт чыла физкультурник-шамыч теле сезонлан вияш ямдылалтыт.

А. Богданов.

Стрелковый соревнований вашеш

Морко. Кум ий ожно Шиньшинский средний школеш 16 еҥ дене первичный осоавиахимовский организацийым организоватлыме да председательлан Н. Кузнецов йолташым сайлыме ыле. Кузнецов йолташын пашам моштен организоватлымыж дене осоавиахим член-шамыч эре ешаралтыт. Кызыт осоавиахимовский организацийыште 70 член шотлалтеш. Нунын кокла гыч 35 еҥ ПВХО значоклан, 20 еҥ ВС значоклан нормым сдатленыт. Ворошиловский стрелок комсомолец А. Борисов йолташ кодшо ийыште лийше районный соревнованийыште первый верым налын.

Кызыт осоавиахимовский организаций Всесоюзный стрелковый соревнованийыште участвоватлашлан ямдылалтеш. Осоавиахимовский организацийын пашаштыже комсомольский организаций кугу полышым пуэн шога.

В. Байдуков.

Сай тўҥалтыш

Килемарский райздрав пелессе комсомольский организаций секретарь Сметанина йолташын инициативыже почеш шукерте огыл посна художественный произведений-шамычым кажне комсомолецын лудын лекмекыже, коллективный обсуждатлымашым организоватлыме. Кызыт нуно А. Толстойын „Кинде" произведенийжым лудыт. Тидым лудын пытарымеке, литературоведын лекцийжым колыштыт да тудын вуйлатымыже дене коллективный обсуждений эртарат.

В. Тихонов.

Отв. редактор—
И. М. САЙТИЕВ.

Э1172 АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Пограничная, дом №45. № телефона 1—36. 1-ая типография Маргосиздата.